

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. M.

przeciwko R. spółce z o.o. w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 maja 2021 r.,

zażalenia powoda na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 20 stycznia 2021 r., sygn. akt VII AGa (...),

oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w W. w sprawie z powództwa A.M. przeciwko R. sp. z o.o. z siedzibą w W. o zapłatę kwoty 2 314 047,86 zł, w tym kwoty 2 305 263,86 zł tytułem wynagrodzenia z podatkiem VAT za prace wykonane przed zakończeniem współpracy oraz kwoty 8 784 zł tytułem umownego wynagrodzenia ryczałtowego za gotowość realizowania umowy w okresie od dnia 15 lutego 2008 r. do dnia 3 marca 2008 r.: (1) zasądził na rzecz powoda kwotę 1 456 939,86 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 maja 2010 r., (2) oddalił powództwo w pozostałym zakresie, (3) ustalił, że powód wygrał sprawę w 63 % i w takim stosunku zasądził na jego rzecz koszty procesu, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Od powyższego orzeczenia apelację wnieśli obie strony. Powód w części dotyczącej oddalenia powództwa o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od dnia 14 marca 2008 r. do dnia zapłaty, pozwany - w części uwzględniającej powództwo. Wyrokiem z dnia 20 stycznia 2021 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy poprzez zaniechanie zbadania podstawy faktycznej i prawnej powództwa wobec nieuzasadnionego przyjęcia związania rozstrzygnięciem wydanym w sprawie XX GC (...), w której oddalono powództwo zamawiającego o zapłatę kar umownych za odstąpienie od umowy z winy wykonawcy i o zwrot uiszczonego wynagrodzenia. Opierając się na treści uzasadnienia tego orzeczenia Sąd nie odniósł się do twierdzeń i zarzutów stron oraz oddalił wszystkie wnioski dowodowe pozwanej, poprzestając na poczynieniu ustaleń dotyczących wysokości dochodzonego roszczenia, podczas gdy okoliczności dotyczące skuteczności i następstw prawnych odstąpienia przez powoda w ogóle nie były przedmiotem postępowania w poprzedniej sprawie. Niezależnie od tego sąd nie dokonał wykładni umowy stron w zakresie uzgodnienia wynagrodzenia za przeniesienie praw autorskich i pełnienie nadzoru autorskiego, nie odniósł się do zarzutu przedawnienia i twierdzeń o skutecznym jego przerwaniu zawezwaniami do prób

ugodowych. Pominął także, podniesiony przez pozwaną zarzut nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). W zakresie apelacji powoda dotyczącej odsetek Sąd wskazał na brak wyjaśnienia terminu wymagalności i zasadności roszczenia w tej części, uniemożliwiający weryfikację prawidłowości rozstrzygnięcia.

Powód wniósł na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na wyrok Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie: art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego zastosowanie pomimo niezaistnienia w sprawie żadnej z wymienionych w tym przepisie przesłanek; art. 386 § 6 k.p.c. poprzez sformułowanie zaleceń dla sądu pierwszej instancji co do kwestii niemających znaczenia w sprawie oraz kwestii, które należało uznać za rozstrzygnięte na mocy wcześniej wydanego orzeczenia w sprawie między tymi samymi stronami; art. 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. poprzez błędną ocenę znaczenia rozstrzygnięcia wydanego we wcześniejszym postępowaniu między tymi samymi stronami co do tych samych aspektów, które w związku z inicjatywą dowodową pozwanego miałyby być ponownie badane w niniejszej sprawie w odniesieniu do tych samych faktów; art. 382 k.p.c. i art. 6 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zażalenie to stanowi szczególny rodzaj środka zaskarżenia, nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialno-prawnej podstawy orzeczenia, która może być przeprowadzona wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym. Zakres kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym, opartym na art. 394¹ § 1¹ k.p.c., jest ograniczony i nie obejmuje oceny zasadności żądania, zarzutów apelacji ani merytorycznej prawidłowości stanowiska sądu odwoławczego. Sąd Najwyższy bada jedynie przesłanki przewidziane w powołanym przepisie, t.j. czy sąd drugiej instancji prawidłowo zakwalifikował określoną sytuację procesową jako odpowiadającą przyjętej podstawie orzeczenia kasatoryjnego i odpowiednio oddał zażalenie, albo uchył zaskarżony wyrok przekazując sprawę do ponownego rozpoznania (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 54/14 oraz z dnia 26 września 2014 r., IV CZ 49/14 - niepubl.). W ramach tej

oceny może być jednak poddana kontroli prawidłowość wskazania na konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego. Pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” budziło wątpliwości interpretacyjne. Przeważa stanowisko, że nie można go wiązać z pominięciem rozpoznania niektórych roszczeń lub wydaniem orzeczenia tylko co do części zgłoszonego żądania. Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechano zbadania podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unieściewiająca roszczenie. W zasadzie ma to miejsce wtedy, gdy sąd błędnie przyjął brak legitymacji czynnej lub biernej, uwzględnił lub pominął zarzuty przedwczesności powództwa, przedawnienia lub prekluzji dochodzonego roszczenia. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10 wyjaśnił, że pojęcie „istoty sprawy”, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy materialnoprawnego aspektu dochodzonych roszczeń bądź zarzutów podniesionych przez stronę pozwaną.

Podzielić należy stanowisko Sądu Apelacyjnego, że wobec nieuzasadnionego oparcia się na uzasadnieniu orzeczenia wydanego w innej sprawie, w której nie oceniano podstawowych dla obecnego postępowania okoliczności doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Sąd Okręgowy przyjął większość elementów stanu faktycznego w ślad za wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 kwietnia 2011 r. (sygn. akt XX GC (...)), od którego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 24 lipca 2012 r. (sygn. akt VI ACa (...)) oddalono apelację. Moc wiążąca orzeczenia odnosi się co do zasady do sentencji, a nie do ustaleń faktycznych i poglądów prawnych wyrażonych w jego uzasadnieniu i nie rozciąga się na kwestie przyjęte jako przesłanki rozstrzygnięcia. Treść motywów ma służyć sprecyzowaniu rozstrzygnięcia zawartego w sentencji, a nie temu, by moc wiążącą orzeczenia rozciągać na kwestie pozostające poza sentencją (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2020 r., I NSK 21/18; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 218/20 oraz z dnia 23 czerwca 2020 r., IV CSK 77/20 - niepubl.). Trafnie Sąd drugiej instancji wskazał, że okoliczności leżące u podstawy tamtego rozstrzygnięcia mogą być odmiennie

ocenione w obecnym postępowaniu, dotyczącym innych roszczeń wywodzonych z umowy. Zasadnie wskazano ponadto na pominięcie merytorycznych zarzutów stron. Sąd pierwszej instancji nie rozważył zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia. Sąd nie tylko nie odniósł się do tego zarzutu, ale również nie ocenił próby jego obalenia przez stronę przeciwną, która wskazywała na podjęcie dwóch zawezwań do próby ugodowej, które - w jej opinii - prowadziły do przerwania biegu tego terminu. W końcu nie poddał ocenie argumentu pozwanego, który podnosił, że zawezwania do prób ugodowych miały na celu przedłużanie postępowania i nie powodowały przerwania biegu przedawnienia na mocy art. 5 k.c.

Z tej samej przyczyny nie sposób przychylić się do argumentów żalącego w zakresie zarzutu udzielenia Sądowi pierwszej instancji niewłaściwych wskazówek orzeczniczych. Przeciwnie, ze względu na zbyt szerokie zastosowanie w sprawie art. 365 i art. 366 k.p.c. wywód powoda należy ocenić jako nietrafny.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.